Eenige Originele

BRIEVEN

Geſchreven aan

D° BALTHASAR BEKKER,

Over ſijn Boek de

BETOVERDE WERELT.

Door D°. JACOBUS KOELMAN.

En andere Bekende, en Onbekende
Perſoonen.

t'AMSTERDAM,
By DANIEL VAN DEN DALEN,
Boekverkooper op 't Rockin ter zyden de Beurs, 1692.

Eenige Origineele

BRIEVEN

Geschreven aan

D° BALTHASAR BEKKER.

Geleerde Man, en Broeder, Bekker.

IK geef u noch geern de naam van Broeder, hoewel gy u niet recht broederlijk ontrent my gedragen hebt; waar van ik u in myn Brief, over veel maanden tot uwer waarschouwing geschreven, eenig bewijs gaf: maar gy en hebt 'er geen goedt gebruyk van gemaakt, noch eenig berouw getoont, tot myn smerte. Doch nu ben ik genegen, u een nieuw bewijs van myn broederlyke genegentheidt t'uwaarts te toonen, by gelegentheidt dat gy door uw gansch ergerlijk Boek, dat gy de Betoverde Wereldt noemt, de Kerk van Nederlandt ja ook die buiten de zelve zijn, op het schriklijkste een aanstoot en struikel-block geleght hebt. Ick ben bezigh met een wederlegging op te stellen van uw aanstootelyke dwaalingen; die ik mein in't licht te geven (indien de Heere wil en ik leve) om u te recht te brengen (waar het mogelijk) en byzonder om de geërgerde zielen in de waarheidt te bevestigen. Maar eer ik daar toe verder intrede, en alles tot de Pars gereedt maake, vond ik geraden, u dit Briefjen in't heymelijk toe te zenden, daar ik en gy en de Heere alleen van kennis mochten hebben, zoo het een goedt effect op uw ziele doet. Waarlijk Broeder (ik spreek het voor des Heeren oogen, als of ik of gy nu sterven zoudt) gy zijt aan zeer quaade beweegingen overgegeven, en van den Heere zeer verlaaten geweest, als gy zulken Schrift met geen kleynen arbeydt en moeyte hebt saamengestelt, en 't zelve hebt durven aan den

dag brengen. Hier gaaft gy te wonderlijk te kennen, dat gy noch de goede werkingen van des Heeren Geest, noch de gedachten en verzoekingen van de booze geest tegen uw ziele kent, of recht gekent hebt. Ik kan niet twyffelen, of gy doet hier door der menschen zielen meer quaadt, dan gy in alle de jaaren van uw Predikdienst aan de zelve goedt gedaan hebt; gy hebt van over lang wat nieuws willen zeggen, en uw dertel verstandt toegevende hebt gy de waarheidt al veel te kort gedaan, zo met uw boek 't welk u Vrieslandt heeft doen verlaaten, als met uw schryven en prediken van de Cometen; En nu komt gy eyndelijk tot verbaazing en bedroeving der Vroomen in Nederlandt met dit uw grouwlijk Boek te voorschijn, waanende dat gy met uw nieuwvergaderde wijsheidt, alle de Neerlandtsche Theologanten zoud werk kunnen geven, ja neervellen, zoo hoog-gevoelig komt gy in 't veldt; daar gy, helaas, klaarblykelijk toont, dat de Satan u niet weinig heeft betovert en verblindt, terwijl gy hem van duyzenden millioenen daadlyke zonden vry-pleyt, hoewel gy een bravade maakt, van hen alles te last te leggen, dewijl hy den mensch eerst verleydt heeft, doch wiens verleyding gy genoegzaam onzes bedunkens in twyffel trekt, loochende, dat hy door en in de Slang tot Eva gesprooken heeft. Wie had het durven denken, dat een Leeraar van onze Kerk (en die noch onder en met de Tytel van Doctor Theologia) de Schrift zoo zoude ten spot stellen, voor Atheisten, Lybertynen, en Godloozen, gelijk gy doet door te verweeren, dat het O. Testament van geen Duyvelen spreekt, en dat het geen Duyvelen waren, 't geen het N. Testament zoo zonneklaar haar aangaande affirmeert; Dat de Duyvel niet en werkt op vroomen en godloozen, noch op haar zielen, noch op haar lichaamen. Ik beklaage uwe verblinding en verdwaazing; en wilde u geern tot boetvaerdigheidt roepen over uw schandaleus schryven en prediken (want gy zegt het gepredikt te hebben, 't geen gy nu schrijft en in 't licht geeft) hoewel ik het ook zoo ordinaar bevinde, gelijk 't spreekwoort is, Raro vidi Clerirum Pointentem. O man! hoe hebt gy, niet alleen de zwakke, maar ook de sterke geërgert, en bedroeft, en de godlooze verblijdt, gestijft, en doen struykelen, over al waar

men van dit uw boek hoort! hoe dient u dat woordt onzes Heeren Jesu 't hert te breeken! Wee dien door wien de ergernis komt, 't waare hem beter (dan een van de kleynen die in my gelooven te ergeren) dat een meulensteen aan zijn hals gehangen, en hy verzonken ware in de diepte der zee; ja gewis 't ware u beter geweest, dat zulks aan u geschiedt ware. Hoe hebt gy een zoo groot deel van uw levens tijdt niet alleen onnuttelijk maar ten verderve van veele besteedt! hoe zult gy eens in de uure uwes doodts met dit uw Schrift bezwaart en beladen leggen, wanneer gy daar over zult voor 't oordeel geroepen worden! zult gy dan ook zeggen, gelijk gy my schreeft van uw Prediken tegen my, dat gy wilde dat de Richter van die post met u mocht beginnen? mijn ziele schrîkt voor zulken ongevoeligheidt en verhardtheidt. Dus schijnt gy beyde uw leven en uw bediening haast te zullen besluiten met een zeer snoode reuk van u na te laaten in Nederlandt, zoo ging u D. Vlak (by u zo gepreezen) voor; wien ik ook publice en privative getrouwelijk gewaarschouwt heb, doch vruchteloos; zoo volgt gy hem in zijn gangen. Ik bid u, Broeder, eer des Heeren toorn tegen u uitbreekt, eer de Leeraars van alle kanten tegen uw Boek uitkomen, resipisce, en verootmoedigt u diep voor den Heere, op dat hy in deze grove misdaadt nevens d'andere op een levendig geloof in de Middelaar vergeve. Stelt verkeerde schaamte ter zyde, en gevet den Heere de eere, met een oprechte belydenis uwer zonde in dezen publijk te doen, tot stichting van de gene, die ontsticht zijn door uw schryven. Andersins staat het by my zeker (indien al de Kerkelyke Censure tegen u (gelijk behoorde) niet gebruikt wordt) dat gy verhardt blyvende in dezen, niet meer stichten zult; 't welk immers de grootste elende van de werelt voor een Predikant ja voor ieder Lidtmaat, die geern voor Godt leefde, weezen moet. Denk niet, Broeder, dat ik dit schryve, of ook publijk tot een wederlegging schryven zal; om my over 't veelvuldig ongelijk door u my aangedaan te wreeken; verre zy dat van my! want dit is om als tusschen vier oogen u mijn herts gedachten en wensch tot uw welstandt te openen; en 't publijk schryven zal zijn om u te recht te brengen, met een geest van

zachtmoedigheidt; Nu mijn Broeder Bekker, de Heere Godt zelve overtuige u krachtdaadelijk van uw quaadt, en van dwaalingen, en hy overrede u door zijn geest, om op bestraffing, die van veele staat te geschieden, wegens uw gegeven ergernis, uw berouw opentlijk te verklaaren, en na Augustini voorbeeldt uw aanstootelijk schryven te retracteeren. Dus blyve ik na hertelyke zegenwensch

Uw dienstbereyde Broeder in Christo,

JACOBUS KOELMAN.

Tot Uitrecht den 3 July. / *13 Juny.* 1691.

P. S. Indien gy mocht genegen worden, my iets in 't heymelijk te antwoorden, (alzo mijn wooning nu voor ettelyke maanden tot Uitrecht is) most gy uw Brief addresseeren aan 't huys van Monsr. Pieter Hackius in de Stroo-steeg.

VRiend Bekker, ick vraegh. Of het gelooven boven, of onder de reden staat? soo boven, of dan 't gelooven niet het onderwerp is, na wiens kracht hem de Reden moet schikken? soo ja, waarom dat hem dan de Reden, na het geloof, als een knecht na sijn Heeren niet schikt, en set de Reden boven 't gelooven, voor de kracht van de Schriftuer, gelijk uyt U E. natuurelijk spreeken en schryven te sien is, &c.

Soo U E. met U E. natuurelyke Reden, soo lang kont stil staan, tot dat de modder van U E. distinksies, en vooroordeel, gesonken waar, gy sout segh ik, de kracht van dese waarheyt in U E. zielen gevoelen, en met de geloovige, in kracht en waarheid kunnen seggen, wy gelooven, en daarom spreeken wy, &c.

Dit ingelegen Schrifje, zal dese mynen gelooven bevestigen, soo gy anders, boven de natuer en reden, met ons, in de wortel der natuer sien kont, en in U E. natuerelyke reden blind zijt, ge-

gelijk Christus de kragt Godts, tegen de schriftgeleerden getuigt, waar mede ik afbreek, die altijd sal blyven, die Godt, ende sijne weten, dat ick door sijne genade ben

PIETER HESSELS.

Ik woon in het midde van de Tiggel straat, by de Weduwe Sanneken die stysel verkoopt, t' Amsterdam.

DE Natuer, en de Reden der natuer, kunnen de natuer en reden, niet doen gelooven, datter een Godt boven de natuer en reden is, veel min, dat de natuer en reden soude verstaan, datter in of buyten de natuer Duyvelen waren, die den mens konde quellen, of quaat doen, &c.

Maar 't gelooven dat boven de natuer en Reden is, zal in gelooven spreecken, en seggen, dat de natuer en reden, niet kan begrijpen, wat boven natuer en reden is, veel min, dat de natuer, door sijn natuerelyke reden zoude kunnen verstaan, wat het gelooven (als het onderwerp van de natuer) waar, na welk gelooven, hem de natuur en reden (als het onderwerp van alles) altijt most schikken, sal Godt, Godt, en de natuer knecht zijn, &c.

Ik zegh dan tot besluyt, dat het tittel woort van de Betoverde Werelt, recht is geschreven soo als het in kracht en waarheid is, om dat den geest deser werelt, de werelt met haar inwoonders, zoo verblindt en betoovert heeft, dat de werelt met de Inwoonders, haar eyge betoveringe, en verblindtheyt, niet kunnen sien waar onder de letter geleerden, en letter hoorders, als Variseen, en Schriftgeleerden, met alle haare gemeenten begrepen zijn.

Mijn Heer Bekker.

IK ben met uwe Conditie ten hoogste bekommert: gy hebt te groot vertrouwen op u verstant, dat u ellendigh verleyt. Waarom

om keert gy u niet liever tot Godt, en vraagt sijn geest om verlichtinge van verstand? gy dwaalt ellendiglijk, en gy laat u door de boose geest verleyden, die u jammerlijk en beklaagelijk gevangen hout. Wilt gy wel doen, soo onderwerp u de heylige geleydinge Godts en sijnes Geestes, waar van gy (segge) afgedwaalt sijt. De Heere onse Godt sie u met oogen der ontfermingeaan, en geeve u een beter en heylsaamer verstant, en keere u tot een geluksaaliger weg, als gy tot nogh bewandelt hebt. Denkt hoe veele zielen dat gy met uwe verleydende en schaadelyke leere, van de rechte pat der waarheyt afgeleyt, en op een dwaalwegh gebracht hebt? Ik verhoope dat Godt het u vergeeven sal; maar keert u van de leugen tot de waarheyt, en sijt niet langer wederstreevent, op dat Godt sijn hand niet t'eenemaal van u en trekt; en u geheel aan u zelven laat, dan sijt ghy aan ziel en ligchaam voor eeuwig verlooren. Segt niet by u selve dat ghy wyser als anderen sijt, maar buygt u onder dese kastydende hand Godts, die rechtveerdig tegens u opgeheeven is. Ik sal u niet met veel woorden soeken te persuadeeren, maar segge alleen: houd vast aan Godt en sijne waarheyt, en leert Goode wijs worden, en niet u selven, dat u van herte toewenscht. Die ben in Godt en in Christo,

Uwe seer genegene

Den 24. Novemb.
1691.

N. N.

Mijn Heer Bekker.

O! arm zaaligh man, die in het net des Duyvels gevangen, en verstrikt sijt. Ik hebbe meedelyden met u stant, en betreure u ongeval, waar in gy gevallen zijt. Gy hebt te veel op u vernuft gesteunt, en meynde dat gy alle menschen, ja de Duivel te kloek waart: Nu legt gy in het voetzant, en hebt alle uwe eere en reputatie by de weerelt verlooren door uwe ongestadigheyt, tegenspreeckende den eenen dag, wat gy den andere dag voor rechtsinnig en goddelijk gehouden hebt. Hoe kan dit

uyt een goede geeſt voortkomen? Is Godt niet een Godt van waarheyt, en altijd de ſelfde, die nooyt verandert; maar ſijn woort is ja, en Amen? waarom keert gy u niet tot Godt, en luiſtert na het ſoet geluyt en ingeving van ſijn heyligen geeſt, en gehoorſaamt Godt meer als den Duyvel, die u verleyt heeft, en leugen heeft doen ſchryven, in plaats van waarheyt, dat u ziel in prykel van eeuwige verdoemeniſſe ſtelt? maar wilt gy mijn raat volgen, die ik u uyt een Chriſtelijk herte geeve: ſoo neemt een heylige reſolutie van nooyt na deſen diergelyke dingen te ſchryven, of te leeren: en wederroept uwe begaane dwaalingen, en bidt Godt, en de Gemeinte om vergiffeniſſe, en belijt voor God en de weerelt uwe ſonden, en doet een oprechte boete: dus kont gy uyt uwe ſwaare val geholpen werden, en ſult in genade by Godt worden aangenomen, en u val ſal tot een opſtaan gedyen; en gy ſult een ander man worden. Gaave godt! dat gy mijn raat volgen mogt, en dat ik my over uwe bekeeringe verheugen mogt, en den Godt van den hemel dankte voor ſoo groote weldaat. Weeſt wel gemoet; de Duyvel ſal u licht met Petro ſoeken te ſiften als tarwe, maar hebt goede moet, Godt ſal u helpen, indien gy met een verſlaagen en boetveerdig herte tot hem gaat. Verſuymt geen tijt, wy ſijn dikwils naader aan ons eynt, als wy meenen. Ik moet u deeſe dingen ſchryven, het is u plicht, als een Chriſten, my te hooren, en na goede raat te luyſteren, terwijl die tot het goet van uwe ziele is. Mijn Schryven is na waarheyt, en ik worde daar toe in de geeſt aangedrongen, en ik hoop, dat het goet aan uwe ziele doen ſal. Men heeft medicyne noodig, als men ziek is, en men is gaaren van ſijn quaal geholpen. De rechte Medecijn-meeſter is Godt, en de volmaakte en univerſeele Medicyne is 't geloof, in Chriſtum Jeſum, dat alle krankheden geneeſt. Vint gy u met dat geloof aangedaan, ſoo kont gy alles doen, en niets is u onmoogelijk. Ik ben beducht, dat gy dat leevende zaaligmaakende geloof niet en hebt, anders waart gy tot ſulke groove dwaalingen niet gevallen; doch Godt kan 't u geeven, en maaken u van Saulus een Paulus, en dat gy een gezeegent preediker, en een Uytverkooren vat moogt ſijn, om veelen te bekeeren, en tot Godt te brengen. Mijn

vrient,

vrient, ik hebbe een teere liefde voor u, en wensche u toe het behout van uwe ziele, en dat gy (is 't des Heeren wil) nogh langh tot sijner eere, en het goede van uwen naaste, leeven moogt: in deese wensch verblyve

Uwe geheel toegenegene Vrient,

N. N.

